

DOI 10.26886/2311-4517.1(86)2023.1

УДК: 910 340.151

**ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ЗАКОНІВ СИСТЕМИ ОСВІТИ В
СПОЛУЧЕНОМУ КОРОЛІВСТВІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І ПІВНІЧНОЇ
ІРЛАНДІЇ**

**Анна Остапенко, доктор філософії, молодший науковий
співробітник**

<https://orcid.org/0000-0002-2669-7227>

e-mail: annostapenko1989@gmail.com

Інститут професійної освіти НАПН України, Україна, Київ

У статті показано закони про освіту, що поширювалися в Сполученому Королівстві Великої Британії. Розглянуто частину законів, що колись були прийняті, та як, вони використовувалися в місцевих закладах повної середньої освіти (державних, приватних, комунальних). Вчителі мають права та обов'язки, що показано в законах про освіту в статті. У статті було розглянуто інформацію про гранти видавалися на навчання учнів від муніципалітету міста, округів, також гранти видавалися закладам повної середньої загальної освіти від міністерств для забезпечення освітнім процесом в певному окрузі Великобританії.

Ключові слова: *Заклади повної середньої загальної освіти, шкільний комітет, закони про освіту, під патронатом Рад шкіл, гранти для навчання.*

A. Ostapenko, Doctor of Philosophy, Junior researcher, Historical development of the laws education system in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland / Institute of Vocational Education of National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine, Kyiv

The article shows the laws on education that were spread in the United Kingdom of Great Britain. Part of the laws that were adopted and how it were used in local institutions of comprehensive secondary education (state, private, communal) were considered. Teachers have rights and responsibilities, which are shown in the laws on education in the article. In the article, it was known about the grants issued for the education of students from the municipality of the city, districts, as well as grants issued to institutions of full secondary general education from the ministries to ensure the educational process in a certain district of Great Britain.

Key words: *Secondary General Education Institutions, School Board, laws on education, under the patronage of the school councils, Education Grants.*

Вступ. Освіта головний скарб кожної людини в країні де вона проживає. Без освіти нація може никнути, тому що, розвиток промисловості, інформаційних сфер, продовольчої діяльності все залежить від кваліфікованих випускників Закладів Вищої Освіти. Щоб випускники ЗВО отримали фах та компетентність необхідно їх в закладах повної середньої освіти всебічно розвинути як в розумовому так і в соціологічному напрямку діяльності.

Кожна країна має на меті щоб її освіта була найкраща, звідси виходить, що педагогіка зі своїм історичним розвитком рухається в напрямку модернізації освіти удосконалюючи дидактичні методи навчання, також паралельно вносячи правки до законів про освіту. У зв'язку з цим основна мета була показати закони про освіту Великобританії виокремити певні напрямки та конкретні закони, що можна запозичити в модернізацію законної бази в освіті. Також необхідно було розглянуто з історичного підходу основи освітніх

законів. Саме тому розвиток освіти необхідний в нашій країні, набуваючи найкращих якостей та педагогічного досвіду з провідних країн світу.

Мета статті та завдання Проаналізувати основні положення законів про освіту для закладів повної середньої освіти. Звідси маємо такі завдання: розкрити передісторію створення законів про освіту в Англії, розглянути певні закони про освіту в Шотландії потім проаналізувати подібні закони в Ірландії.

Виклад основного матеріалу. Кожна країна удосконалює свою систему освіти впроваджуючи сучасні методи, запозичуючи з розвинених країн світу. Проте, найкраща освіта Великобританії здійснила поступовий розвиток в освітній системі. Розвиток системи освіти в Великобританії історично регулюються законом освіти у Сполученому Королівстві.

До недавнього часу в Англії не було жодного державного забезпечення освіти, і навіть зараз можна сказати, що лише початкова освіта регулюється законом. Парламент взяв до відома Заклади Вищої Освіти, що були створені для отримання кваліфікації та компетентних навичок, підтвердженим дипломом про вищу освіту в Зкладах Вищої Освіти. Різноманітні статути мали можливість університетам і закладам повної середньої загальної освіти, більше наділити повноваженням пристосовуватися до потреб часу, але все ще зберігали свій характер місцевих закладів повної середньої загальної освіти більшість із них були приватні заклади. Адміністрація ЗВО підлягає контролю з боку державної влади, однак в адміністративно-політичних частинах, немає жодних сталих державних положень для контролю закладів повної середньої загальної освіти, в кожній 4-х частинах вони різні. Початкові заклади

середньої загальної освіти до Закону 1870 року так само залежала від добровільної ініціативи чи випадкових пожертвувань.

Перший підхід до державної системи освіти був за допомогою грантів на допомогу приватним закладам середньої загальної освіти, якими керував комітет Таємної ради. Цю систему не скасовує Закон про освіту 1870 р., але вживаються засоби для забезпечення наявності в кожному шкільному окрузі «достатньої кількості місць у закладах середньої загальної освіти школах». Шкільний округ - це район або парафія, за винятком Лондона та Оксфорда. Якщо кількість шкільних приміщень в окрузі є недостатньою, а нестача не поповнюється відповідно до вимог Закону, створюється шкільна рада, яка заповнює таку нестачу. Будь-яка початкова школа є державною школою відповідно Закону та розділу 7.

1. Умови для будь-якого учня, що приймають або продовжують навчатися в школі, не вимагається, щоб вони відвідували або утрималися від відвідування будь-якої недільної школи чи будь-якого місця релігійного культу, щоб вони відвідували будь-яку релігійну обрядову або будь-яке навчання релігійним предметам у закладах повної середньої загальної освіти чи в іншому місці, від якого його батьки можуть усунути від обряду чи навчання, або вони повинні, якщо їхні батьки відмовляються, відвідувати заклади повної середньої загальної освіти в будь-який день, виділений для релігійних обрядів релігійний орган, до якого належать його батьки.

2. Час для релігійних обрядів або навчання в закладах повної середньої загальної освіти повинен бути на початку або в кінці шкільних зборів і повинен бути вказаний у розкладі в закладах повної середньої загальної освіти.

3. Заклади повної середньої загальної освіти повинна бути відкритою для перевірки, за винятком того, що інспектор не повинен перевіряти релігійні знання.

4. Заклади повної середньої загальної освіти має проводитися відповідно до умов, необхідних для отримання парламентського гранту.

Якщо Департамент освіти після запиту переконався, що кількість державних початкових закладів середньої загальної освіти, є недостатньою в будь-якому окрузі, вони можуть сформувати шкільну раду. Коли до них подано заяву з цією метою особами, які були б виборцями, якби існувала шкільна рада, і коли вони переконалися, що керівники початкової школи не бажають або не можуть підтримувати його, і через це припиняється фінансування для округу. Основна частина Закону описує статут, повноваження, обов'язки та доходи шкільних рад.

1. Конституція. Шкільна рада є корпорацією з безстроковим правонаступництвом і загальною печаткою, а також повноваженнями володіти землею без ліцензії в *mortmain*. Він обирається жителями в районах та платниками податків, причому кожен виборець має кількість голосів, що дорівнює кількості вакансій, і має право віддати будь-яку кількість таких голосів будь-якому кандидату, і розподіляти їх, як їм заманеться. Кількість членів коливається від 5 до 15 залежно від того, що може бути визначено. Лондонська шкільна рада обирається за спеціальними правилами.

2. Повноваження та обов'язки. Кожна шкільна рада з метою забезпечення достатніх приміщень для державних шкіл для свого округу може надавати або покращувати шкільні будинки, постачати шкільне обладнання тощо, а також купувати чи брати в оренду будь-яку землю чи будь-які права на землю. Секція 20 містить норми, згідно з якими може здійснюватися примусовий викуп ділянок.

Заклади повної середньої загальної освіти, надані радою, повинні відповідати таким умовам: 1) вони мають бути державними початковими закладам повної середньої загальної освіти, у визначеному вище сенсі; 2) в закладах повної середньої загальної освіти не можна викладати релігійний катехізис чи релігійний формуляр, який є характерним для певної конфесії. Правління може делегувати свої повноваження (крім повноважень зі збору грошей) менеджерам. Будь-яке порушення цих правил може призвести до того що Департамент освіти визнає раду невиконаною, після цього призначить нову раду. Діти котрі відвідують школи-інтернати освіта для них платна, встановлюється радою за згодою громади, але правління може звільнити плату через бідність сімей на певний період, що не перевищує шести місяців, наданою батькам «таке звільнення не вважатиметься рохіальною допомогою». Крім того, безкоштовні заклади повної середньої загальної освіти можуть засновуватися, якщо Департамент освіти переконається, що бідність мешканців така, що робить їх необхідними.

У пункті 25 дозволяє правлінню платити за бідних дітей, які відвідують будь-яку державні початкові заклади повної середньої загальної освіти, але «така оплата не може бути здійснена або відмовлена в ній за умови, що дитина відвідує будь-яку державну початкову закладів повної середньої загальної освіти, яка може бути обрана Урядом міста чи села». Також, виплата не вважатиметься парафіяльною допомогою. Цей пункт, який викликав значну опозицію в парламенті, був скасований.

3. Доходи. Витрати правління мають бути сплачені з фонду, який називається шкільним фондом, складається в основному з платні за дітей, гроші надані парламентом або залучені шляхом позики, або отриманих будь-яким іншим способом, і доповнюється ставками, які

стягуватиме рейтинговий орган. Надаючи будівлі тощо, правління може позичати гроші таким чином, щоб розподілити платіж на кілька років, але не більше ніж на п'ятдесят. (Повноваження див. Закон про початкову освіту 1873 р., § 10.)

За розпорядженням шкільних рад прийнято рішення вимагати від батьків школярів (5-13 років) необхідно відвідувати школи, завдяки відвідування закладу дитина отримує ефективне навчання, однак через хворобу вона може дистанційно навчатися, інший спосіб відстань не перевищує трьох миль, що може бути передбачено додатковими законами, про відсутність державної початкової школи школяр навчався дистанційно. Порухення будь-якого розпорядження може бути відшкодовано в порядку спрощеного провадження, але штраф не повинен перевищувати п'яти шилінгів, включаючи витрати.

Законом передбачено, що в майбутньому жодна парламентська дотація не надаватиметься закладах повної середньої загальної освіти, яка не підпадає під визначення «державної початкової школи в Законі». Така дотація не надається щодо релігійного навчання і жодним чином не повинна перевищувати надходження коштів до закладів повної середньої загальної освіти з інших джерел. В іншому випадку адміністрування гранту регулюється протоколами Комітету Ради, такі протоколи повинні лежати на столі обох палат парламенту один місяць, перш ніж набудуть чинності.

Закон про початкову освіту 1873 року вносить поправки до Закону 1870 року, який набув чинності 1 січня 1877 року, проголошує, що обов'язком батьків кожної дитини (тобто дитини віком від 5-14 років) є забезпечити таку дитину ефективним навчанням. Елементарне навчання читанню, письму та арифметиці – це обов'язок вчителя, який повинен виконуватися наказами, зазначеними в Законі. Забороняється працевлаштування дітей віком до десяти років або

старше цього віку без сертифіката про кваліфікацію або попереднього належного відвідування сертифікованих ефективних закладів повної середньої загальної освіти, окрім випадків, коли дитина відвідує школу відповідно до закону. Акти про освіту. Розділ 10 замінює розділ 25 Закону 1872 року наступним твердженням. Батьки, платоспроможної дитини платять за освіту, однак, батьки не платоспроможної дитини не можуть платити за освіту в державну початкову школу або будь-які заклади повної середньої загальної освіти, можуть звернутися до опікунів, які мають юрисдикцію в парафії, в якій він проживає; і обов'язком таких опікунів, якщо вони переконані в такій неспроможності, будуть сплачувати зазначену плату, що не перевищує трьох пенсів на тиждень, або таку її частину, оскільки, на думку опікунів, вони нездатні оплатити навчання. Ця оплата не передбачає дискваліфікації або інвалідності, учень має право вибирати заклади повної середньої загальної освіти. Щодо депутатських стипендій приймаються наступні нові положення. Дитина, яка до одинадцяти років отримує сертифікат про кваліфікацію та належне відвідування, як зазначено у згаданому Законі, може оплатити своє навчання протягом наступних трьох років, Департамент освіти підтримав таку ініціативу, оскільки, така плата за навчання розраховується як шкільна пенсі. Дотація не повинна зменшуватися на суму, що перевищує дохід закладів повної середньої загальної освіти, якщо вона не перевищує 17£ 6р. на дитину, яка в середньому відвідує, але не повинна перевищувати цю суму, за винятком тієї самої суми, на яку дохід закладів повної середньої загальної освіти, крім гранту, перевищує її. Спеціальні субсидії можуть надаватися місцям з невеликою кількістю населення. Інші положення стосуються промислових закладів повної середньої загальної освіти, адміністративних положень тощо[1].

До Закону про освіту (Шотландія) 1872 року державна початкова освіта ґрунтувалася на старій парафіяльній системі, доповненій останнім часом парламентськими грантами від Комітету Ради з питань освіти. Згідно зі старим законом, учні в кожній парафії були зобов'язані надати закладам повної середньої загальної освіти будинок і сплачувати платню вчителю закладам повної середньої загальної освіти, однак половина цієї суми за законом належала орендарям.

Закон про освіту 1872 року надає обмежену кількість раз передавання функцій Раді з питань освіти Шотландії, яка буде відповідати Департаменту освіти Шотландії Таємної ради. Правління щорічно звітує перед відділом.

Шкільна рада має бути обрана в кожній парафії та містечку, як визначено в Законі. Кількість членів (від п'яти до п'ятнадцяти) встановлюється Радою освіти, і жоден вчитель не має права у державних закладах повної середньої загальної освіти проти шкільної ради. Вибори відбуваються кумулятивним голосуванням, а спірні вибори вирішує директор. Шкільна рада є корпоративним органом. Існуючі парафіяльні, міські та інші заклади повної середньої загальної освіти, засновані згідно з колишніми актами, мають бути передані шкільній раді.

Шкільна рада, яка діє під керівництвом Управління освіти, повинна забезпечити достатню кількість шкільних приміщень, і, визначаючи, яка додаткова сума необхідна для розвитку Закладів середньої освіти, також передбачено передачу існуючих закладів повної середньої загальної освіти шкільній раді.

Положення щодо шкільного фонду та повноважень правління закладам повної середньої загальної освіти також будь-яке майно або кошти, які будуть використані для сприяння освіті розпоряджається

керівництво шкільного фонду. Права директорів закладів повної середньої загальної освіти, які перебувають на посаді під час ухвалення Закону, не повинні бути обмежені в своїх правах, але всі майбутні призначення відбуватимуться за рішенням правління, яке призначатиме такі зарплати та винагороди, які вважатиме за потрібне. Директор державних закладів повної середньої загальної освіти повинен мати сертифікат кваліфікації або еквівалент, як визначено в Законі.

У розділі 62 містить положення щодо утримання шкільною радою державних закладів повної середньої загальної освіти вищого класу, звільняються від необхідності давати елементарні інструкції, так що кошти можуть бути використані більш винятково для навчання старших класів. Однак, пожертвування парафіяльних закладів повної середньої загальної освіти має можливість давати навчання у вищих класах, така школа управляється зазначено в законі.

Парламентські гранти мають права надаватися шкільним радам, керівникам будь-якої школи, яка ефективно сприяє світській освіті. Жодна дотація не надається щодо релігійного навчання, в нових закладах повної середньої загальної освіти, які не є державними школами, враховуючи релігійні переконання батьків дітей, для яких вони призначені або інші особливі обставини місцевості. У розділі 68 йдеться про положення про совість, і можна згадати, що в преамбулі Закону зазначено, що доцільно, щоб керівники державних закладів повної середньої загальної освіти мали право надавати «навчання релігійним дітям, батьки яких не заперечували, щоб їхні діти не отримували такого навчання». Стаття 69 покладає на батьків обов'язок надавати елементарне навчання дітям від п'яти до тринадцяти років, а парафіяльне керівництво сплачує плату за бідних батьків. Неплатники можуть бути притягнуті до відповідальності; а

особи, які приймають дітей у свої будинки чи майстерні, вважаються такими, що виконали обов'язки батьків щодо виховання дітей. Свідоцтво про кваліфікацію дитини, видане інспектором, захищає батьків або роботодавця від переслідувань відповідно до Закону. Інші положення стосуються неосвітніх обов'язків, покладених різними законами на вчителів шкіл, а також «Фонду вдів шкільних вчителів», до якого нові вчителі не зобов'язані робити внески. Діяльність Освітньої комісії, яка діяла наказом з Радою від 6 серпня 1877 року, була продовжена відповідно до статуту до 6 серпня 1878 року [2].

У Ірландії система державних початкових закладів повної середньої загальної освіти залежала від стипендій, що надаються лорду-лейтенанту, і витрачаються під керівництвом уповноважених, призначених Короною та названих «Комісари народної освіти». Уповноважені були зареєстровані під цією назвою в 1845 році з повноваженнями володіти землею річною вартістю 40 000 фунтів стерлінгів. Наступне твердження, взяте з правил і положень уповноважених, доданих до їхнього звіту за 1873 рік, показує головні моменти системи на відміну від тієї, що зараз встановлена в Англії та Шотландії.

Мета системи в Ірландії національної освіти полягала в тому, щоб поєднати літературне, моральне й окреме релігійне навчання дітям усіх віросповідань, наскільки це можливо, в одних закладах повної середньої загальної освіти, виходячи з основного принципу, що не можна втручатися в особливо релігійні догмати будь-якого опису християнських учнів.

Уповноважені надають допомогу або закладам повної середньої загальної освіти, яким належать права власності (тобто школи з самостійним управлінням, комунальним управлінням), або приватним закладам повної середньої загальної освіти, і грант може бути

спрямований на оплату заробітної плати чи постачання книжок у закладах повної середньої загальної освіти, що перебувають у власності, на забезпечення будівель. Місцеве управління національними закладами повної середньої загальної освіти покладалося на місцевих патронів або їх менеджерів, а місцевий патрон був особою, яка в першу чергу подає заяву про приєднання закладів повної середньої загальної освіти до ради, якщо не вказано інше. Меценат міг керувати закладами повної середньої загальної освіти самостійно або через свого заступника. Якщо заклади повної середньої загальної освіти контролюється комітетом або наділена опікунами, вони були патронами. Патрон може призначити свого наступника, а в разі смерті його комісари визнають свого законного представника, якщо він був мирянином, і його наступника на посаді, якщо він був священнослужителем. Місцеві патрони мали повноваження призначати та звільняти вчителів, відповідно до правил, яке вимагає попередження вчителя за три місяці. Кожну національну школу тричі на рік відвідували інспектори.

У закладах повної середньої загальної освіти без права власності управляючі зазвичай не висувають жодних умов щодо використання будівлі в позаурочний час, але жоден національний шкільний будинок не може бути використаний у будь-який час, навіть тимчасово, як заявлене місце богослужіння будь-якої релігійної громади, і жодні гранти не будуть надаватися закладам повної середньої загальної освіти, яка знаходиться в місці богослужіння. У всіх національних закладах повної середньої загальної освіти повинно бути світське навчання чотири години на день протягом п'яти днів на тиждень. Релігійне навчання повинно бути організоване таким чином, щоб кожний заклад повної середньої загальної освіти була відкрита для дітей усіх громад, щоб належним чином поважали батьківські

права та повноваження, жодна дитина не повинна проходити або бути присутньою на будь-якому релігійному навчанні, яке мають її батьки, але опікуни не схвалюють. У закладах повної середньої загальної освіти, які не мають повноважень, патрони та місцеві менеджери вирішують, чи проводитиметься релігійне навчання. У всіх національних закладах повної середньої загальної освіти патрони мають право дозволяти читати Святе Письмо; і в усіх відповідних закладах повної середньої загальної освіти вони повинні надавати можливість для того ж, якщо цього вимагають батьки або опікуни [3].

Висновки. Отже, Закон 680-1 «Початкові заклади повної середньої загальної освіти» визначається як така, в якій початкова освіта є основною частиною освіти, що надається, і плата за яку не перевищує дев'яти пенсів на тиждень. Закон 680-2 наведено закони, що стосуються освіти в Суті та процитовані в Законі про освіту 1872 року. Акт парламенту Шотландії, 1696 (1-й короля Вільяма). Гео, III. в. 54, 1 і 2 вікт. в. 87, а також 24 і 25 в 107. Завдяки законам про освіту показано, що вплив на заклади середньої освіти мають не лише Рада про освіту, але навіть грантовидавці та меценати. Нажаль, це великий мінус, тому що навчальний процес прикріплений до навчальної території. Освіта регулюється законами про освіту, ці закони поширюються навіть на приватні школи, комунальні також.

Література:

1. Education Laws. England. Website is the free online Encyclopedia Britannica (9th Edition and 10th Edition).
<<https://www.1902encyclopedia.com/E/EDU/education-24.html>>
(2023, January, 03).

2. Education Laws. Scotland. Website is the free online Encyclopedia Britannica (9th Edition and 10th Edition).

<<https://www.1902encyclopedia.com/E/EDU/education-25.html>>(2023, January, 03).

3. Education Laws. Ireland. Website is the free online Encyclopedia Britannica (9th Edition and 10th Edition).

<<https://www.1902encyclopedia.com/E/EDU/education-26.html>>(2023, January, 03).

References:

1. Education Laws. England. Website is the free online Encyclopedia Britannica (9th Edition and 10th Edition).

<<https://www.1902encyclopedia.com/E/EDU/education-24.html>>
(2023, January, 03).

2. Education Laws. Scotland. Website is the free online Encyclopedia Britannica (9th Edition and 10th Edition).

<<https://www.1902encyclopedia.com/E/EDU/education-25.html>>(2023, January, 03).

3. Education Laws. Ireland. Website is the free online Encyclopedia Britannica (9th Edition and 10th Edition).

<<https://www.1902encyclopedia.com/E/EDU/education-26.html>>(2023, January, 03).